

Posudek vedoucího na magisterskou práci Marcely Máchové: Problematika chudoby u nás a v Evropě

Předkládaná magisterská práce Marcely Máchové v rozsahu 88 stran včetně příloh je rozčleněna do čtyř kapitol, úvodu, závěru a má také všechny další náležitosti. První kapitola je teoretickým vstupem a je věnována definicím a měření chudoby. Autorka zde správně vychází ze tří konceptů chudoby tj. absolutního, relativního a subjektivního. Dále mluví o způsobech měření chudoby a o sociální exkluzi. V další části kapitoly informuje o datových zdrojích a jejich mezinárodní srovnatelnosti. Jednotlivá šetření, která lze použít pro studium chudoby, jsou dobře popsána a cenná je jejich evaluace. Druhá kapitola pojednává o systému sociální ochrany v České republice po roce 1989. Autorka zde shrnuje časový vývoj, mluví o různých typech dávek (dávky v nezaměstnanosti, dávky státní sociální podpory: sociální příplatek, přídavky na děti), zabývá se i změnami výpočtu hodnot životního minima. Všechny dávky jsou popsány do jejich posledních znění. Třetí kapitola je pak věnována příjmové chudobě v České republice a mezinárodnímu srovnání. Je ilustrován vývoj v čase, a pomocí vybraných ukazatelů je hodnocen současný stav v porovnání s dalšími zeměmi EU. Zajímavá jsou srovnání podle věku, typu domácnosti a přítomnosti či nepřítomnosti zaopatřených dětí. V České republice představuje třetí dítě nebo jeden rodič s dětmi výrazný nárůst chudoby.

Kapitola 4 představuje nejcennější část magisterské práce, protože je věnována hlubší analýze. Autorka zde prokázala schopnost samostatné a profesionální práce. Cílem této kapitoly bylo studium podmíněnosti chudoby, tj. hledání souvislostí mezi charakteristikami osoby (respondenta) včetně její domácnosti a subjektivní chudobou. Za tímto účelem byla použita data archivu Sociologického ústavu z výzkumu Naše společnost 2006 (1002 respondentů). Nejdříve byla prezentována jednoduchá rozložení subjektivní chudoby podle vzdělání, pohlaví, přítomnosti partnera, rodinného stavu, počtu dětí, věku, počtu osob v domácnosti, náboženského vyznání, místa bydliště (velikostní kategorie obce, region). Vzhledem k tomu, že tato rozdělení poskytují pouze prvotní pohled a jsou i navzájem podmíněna, byl k další hlubší analýze použit model krokové ordinální logistické regrese, kde vliv uvažované vysvětlující proměnné je odhadován za předpokladu standardizace na zbývající proměnné v modelu. Autorka rozlišila dva typy modelů, podle toho, jestli do modelu vstupoval, mimo dalších vysvětlujících proměnných, počet ekonomicky aktivních nebo respondent podle své socioekonomické pozice (vzhledem k silné kolinearitě těchto proměnných). Při svém postupu správně testovala předpoklad proporcionality šancí a tím vlastně oprávněnost použití ordinální logistické regrese. V dalším modelu (model 3) pak byl přidán mezi vysvětlující proměnné příjem (kategorizovaný) a tím došlo ke snížení gradientu ostatních vysvětlujících proměnných v modelu, ale tyto přesto zůstaly statisticky významné. Tato nejnáročnější kapitola z celé práce je dobře metodicky napsána, výsledky jsou správně a profesionálně interpretovány. Přispívají rovněž k prohloubení našich znalostí o problematice chudoby. Domnívám se proto, že tato kapitola by měla být v upravené podobě publikována formou odborného článku.

I když je celá práce dobře připravena, autorka se nevyvarovala určitých nepřesností a zejména překlepů. Na str. 15 první kapitoly se uvádí ve druhém odstavci, že *hranice chudoby běžně užívaná Eurostatem je určena jako 60% průměrného ekvivalentního příjmu*, nicméně Eurostat definuje chudobu jako 60% národního **mediánu** ekvivalizovaného příjmu. Tato definice (Eurostatu) je pak již správně použita v dalším textu. Nesrozumitelný je obr. 1 na str. 41, kde na ose x by mělo být pouze riziko chudoby, nikoliv riziko chudoby v ČR. Překlepy lze nalézt již na titulní straně v názvu, dále na str. 38 (tabulka *má být jednotlivců*), str. 42 (nahore *má být zvýšení chudoby* nikoliv nezaměstnanosti), str. 44 (Česká republika se píše vždy s velkým Č), autor Syrovátka s měkkým i (chyba str. 42, 43), legenda na obr. 4 je špatně, stejně tak nadpis na obr. 8 (zřejmě má být děti nebo závislých dětí, ale nikoliv nezávislých), na str. 54 není vytištěn speciální znak pro sjednocení (konjunkci), apod.

Přes tyto nepodstatné výtky je předložená magisterská práce jako celek promyšlená a kvalitně napsaná. Autorka v ní prokázala schopnost samostatné profesionální práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.